

CARPE DIEM

Per Ventura Sella

Un llibre sobre Vallcarca

El cap de setmana passat vaig rebre una comunicació de la direcció de la Biblioteca Santiago Rusiñol en la qual se'm comunica que el vinent 30 de maig i a la mateixa Biblioteca es farà la presentació del llibre: **Vallcarca. Un valle. Una fàbrica. Una colònia. 1903-1936**, dels autors Àngel Llinàs Crouseilles i Mary Muñoz de Morales. La presentació anirà a càrrec de l'historiador sitgetà Roland Sierra i Ferreras que a la vegada ha escrit el pròleg del llibre esmentat.

Fa alguns dies i quasi casualment vaig tenir notícies d'aquest llibre i de la seva presentació a la biblioteca Josep Pla de l'entitat de població de Les Roquetes del Garraf, del terme municipal veí de Sant Pere de Ribes.

La notícia em produí alegria i interès i amb molt de gust vaig assistir a la presentació de l'obra. El llibre ha estat editat per la institució cultural Grup d'investigadors de Les Roquetes del Garraf, i aquest fet que en un principi pot semblar sorprenent-car Vallcarca és part del terme municipal de Sitges: en realitat no ho és, car a Les Roquetes hi viuen, actualment, moltes de les persones que en el seu moment eren veïns de Vallcarca. I també, ara, molts ja són descendents d'ells. Són uns vincles que els junten a les arrels d'origen. La sala on es fa la presentació del llibre és plena de gom a gom. Persones que se saluden i que comenten anècdotes de la seva antiga convivència a la desapareguda colònia obrera. I la venda del llibre, segons vaig poder comprovar marginalment, extraordinària. M'impressionà veure com algunes persones compraven el llibre de tres en tres, de quatre en quatre i fins i tot de cinc en cinc.

El primer aspecte que cal destacar d'aquest llibre és que és el primer dedicat a aquest tema. Cal celebrar el fet. És veritat que la bibliografia sitgetana no és pas escassa. Molts aspectes concrets de Sitges han meregut l'atenció dels estudiosos. A més de la història global de la població han estat estudiats fets parcials de la nostra història, ja artística, ja política, ja arquitectònica, com també toponímics, biogràfics etc.

Però no hem d'oblidar que Garraf i Vallcarca són part del nostre municipi. Afortunadament tant un

lloc com l'altre han estat motiu d'estudis recents. Rafael Martínez Ayza 'Fale' ha publicat **Història de Garraf** que va aparèixer no fa pas massa dates. I ara aquest a Vallcarca que em plau donar-ne notícia als lectors d'aquest setmanari.

Advertiré que el llibre és fins un cert punt un llibre atípic. No segueix els canons estrictes de l'ortodòxia històrica. L'autor ha buidat, amb una dedicació digna d'admiració, les publicacions locals (*El Baluard, la Punta i L'Eco de Sitges*) i ha consignat totes les referències a vallcarca. Aquestes referències són múltiples: construcció i inauguració de la fàbrica, naixements, casaments, defuncions, solemnitats religioses (Reis, Nadal, Corpus, Primeres Comunions), Festa Major, visites pastorals dels bisbes, excursions a la Trinitat, a la fàbrica, a Campdàsens, nomenaments de caps d'estació, accidents ferroviaris i laborals, estadística de venda de bitllets a l'estació del ferrocarril. Construcció del port. Vagues. Eleccions. Vida social de la família Pradera. De tant en tant referències a esdeveniments de Sitges o de Barcelona. Les notícies són innumbrables i la relació de noms de persones impressionant. No hi ha cap lligam entre unes notícies i unes altres. Cap fil conductor. Algú ho pot criticar però com que el propòsit dels autors sembla que no era sinó aquest em sembla que cal que sigui considerat un treball de mèrit. Com em va dir un bon amic meu *amant de la història sitgetana i molt rigorós de criteri*, és un recull importantíssim de dades que ens evita a nosaltres fer-ne la recerca que ens ocuparia moltes hores.

Crec que hem de celebrar amb goig l'aparició d'aquest llibre. És la història d'una part de Sitges, que durant el segle XXè ha tingut transcendència en el conjunt de la població.

És un llibre escrit amb amor. I com es pot llegir en el pròleg els autors reconeixen amb tots els pros i contres la seva reconeixença al Sr. Josep Pradera i a la Sra. Carolina Butsems, perquè sense ells no haurien pas pogut escriure la història de Vallcarca, nom que ara és uniformement acceptat, però que abans es troba escrit diferentment com a Belcaire, Vallcarca o Ballearca.

la meua intenció és realçar en aquest article, pel protagonisme que tres sitgetans li han sabut trobar. Acabaré dient que aquell fum transportava el flaire característic de cada cosa i a l'olor de farigola i romaní, s'hi barrejava aquesta suculència que feia que fins el fum fos bo.

Les comoditats actuals, els avanços tecnològics, han reduït el costum, l'afició de caminar pels camins, els boscos del nostre terme. Els dies de lleure ens endinsem en rutes més allunyades, descuidant el que tenim a casa. Però com en tot en aquest tema tampoc es pot generalitzar, perquè hi ha moltes persones a les quals la muntanya els continua apassionant, hi dediquen els matins dels dies de festa per a fer-hi un tomb. Fins que aquest contacte tan sovintejat els fa interessar per un aspecte més concret del paisatge camperol.

En Ramon Artigas, l'Andreu Camps i en Josep Pascual, junts han recorregut un bon nombre d'aquests camins, de dreceres i de ben segur que encara ara, després de cada revolt del camí, descobreixen algun detall nou que engalana el paisatge, com ha estat interessar-se per les que ells anomenen barraques de pedra seca. Les han cercat com qui busca una determinada flor boscana. Això ja ho va fer també, en el seu dia, en Josep M^o Artigas, germà d'en Ramon. El treball d'aquests sitgetans ha estat laboriós perquè no sols s'han limitat, diguem-ne, a catalogar-les, sinó que han enriquit la recerca amb detalls molt interessants, referents a les característiques de la seva construcció, mesures i altres característiques. I les nostres "cabanyes", les d'aquella camperola infantesa, ens tornen al record d'una manera molt més específica, si més no sense deixar de ser un referent, el qual, en el seu dia, ens va encuriosir i també nosaltres trobàvem, en aquests i altres detalls, una motivació per tornar a la muntanya.

Qui també sap transmetre l'encant del nostre Garraf és en Lluís Albors, quan dibuixa aquest sol tan especial, tan seu, com si ens estigués observant mig amagat per la cresta d'un cim. M'agraden tots els dibuixos d'en Lluís, em fascina el seu estil, tan plaer, tan amarat de les essències de poble. Concixedor de les masies, junt també amb el seu germà Agustí, han dibuixat un bon nombre d'elles i cadascú amb el seu estil propi, han convertit en art el que l'home va construir per aixoplugar-se després de treballar la terra.

A partir d'ara quan les pàgines de l'Eco s'omplen de núvols, amenaçadors de tempestes, malgrat que els protagonistes anunciïn una bonança tranquil·litzadora. En aquests moments de màxim protagonisme polític, quan tothom promet tenir la solució per a que el poble vagi bé, que bona falta fa, que un sitgetà que sap, amb quatre ratlles, transmetre el missatge entenedor d'una situació, un aspecte, una discrepància, sense cap paraula, sols amb l'agilitat del seu traç, això és fabulós. És una llàstima que, ara, en aquests moments, quan més bull la política de poble, en Lluís posi un parèntesis a la col·laboració de tants anys en aquestes pàgines. La feina de cada dia, aquesta que verament serveix per a fer bullir l'olla, a voltes ens absorbeix i hem de renunciar a allò que fem per amor a l'art, que a voltes és el més reconfortant per l'ànima, per la satisfacció personal. En Lluís es mereix, a més de la nostra admiració, la gratitud per haver dibuixat la vida sitgetana, d'una manera tan personal, tan simpàtica, que tant de bo a la realitat fos tan agradable d'assimilar. Desitjo que ben aviat el sol d'en Lluís torni a lluir per entre aquestes pàgines, tanmateix, mentre ara, momentàniament, resta amagat, que la seva tasca, com malauradament acostuma a passar, no resti en l'oblit més absolut.

El Garraf és terra nostrada, que fomenta moltes motivacions. Com les que han encoratjat als nostres amics. I també la satisfacció de poder comptar amb la iniciativa del Patronat de Turisme, junt amb el Servei de Pares de la Diputació de Barcelona i Jafrè Natura, que han planificat unes rutes per a tots aquells que estem interessats en conèixer el Massís. Ve a ser el retorn a aquelles excursions que hi realitzàvem, abans que el llegir ens fes perdre l'escriure.

J. Y. M.

La Direcció de L'ECO DE SITGES fa avinent que és aïllona als continguts dels articles que van signats.

Un tomb per casa

Les cabanyes

Quan anava a la muntanya m'agradava trobar aquestes construccions tan peculiars de pedra seca, a les quals la mainada d'aquella època anomenàvem cabanya. Potser guiant-nos pel seu aixopluc característic, fora del corrent, el qual es prestava a desenvolupar totes les fantasies imaginatives de l'edat. Com si un petit tresor s'interposés en el nostre camí.

En trobàvem moltes en aquelles incursions a la muntanya. Algunes tancades amb la porta, altres obertes, aleshores les recordo en bastant bon estat de conservació. Parlo d'un temps en que els joves, a falta d'altres mitjans de locomoció, a la gran majoria de les cases no hi havia cotxes, ens servíem de les canyes per descobrir nous paisatges. Aquesta tan antiga, com sana, modalitat, la del caminar, permetia recórrer camins i dreceres. I mentre caminàvem per les muntanyes que ens envolten, ens familiaritzàvem amb tot el que trobàvem al nostre pas, com per exemple les masies, les fonts naturals, barrancs, entrades d'avencs i coves. Ens encuriosia la toponímia de cada indret i coneixíem bastant bé la vegetació. D'algunes de les herbes boscanes, els més coneixedors ens en feien l'observació, ens quedava retintut en la memòria el nom de la planta i fins i tot les propietats curatives que tenia. Tanmateix, el nom de moltes d'elles se'ns

oblidaven pel fet que el pensament estava a tres quarts de quinze. Amb tot, però, savíem allà on es trobava un arbre amb unes formes poc vistes, o les cucones on hi abeurava el remat així com aquelles pedres impregnades de sal, les quals tant ens encuriosia.

Quelcom semblant passava amb els ocells, a voltes pel piular, altres pel colorit del seu plomatge, es sabia diferenciar una espècie d'una altra. Sense menysprear als passerells que ha estat l'espècie més comuna d'aquests indrets. Quan era temps de cacera, els paranyes arreceraven a aquells pacients caçadors que restaven pendents de les teles. La nostra presència a voltes els feia sortir del seu interior per avisar-nos que ens allunyàvem del lloc, sinó els ocells passaven de llarg. Els qui freqüentàvem la muntanya coneixíem aquests enclavaments i ja els esquivàvem per tal de no entorpir l'afició de l'home del parany.

Era quan la muntanya fumejava, sense que es produïssin incendis. Tots els qui hi anàvem; caminants, caçadors, boletaires, busca farigoles... tots, ens portàvem l'esmorzar i quasi bé sempre coincidíem amb allò que portàvem per coure. El més freqüent era l'afegada, la qual es coïa amb el rostoll d'un petit foc, el qual prèviament s'havia encès a la vora del camí, o just a l'entrada d'alguna d'aquestes construccions, les quals